

UNIVERSITATEA DE ARTE „GEORGE ENESCU” – IAȘI
FACULTATEA DE COMPOZIȚIE, MUZICOLOGIE,
PEDAGOGIE MUZICALĂ ȘI TEATRU

UN POSIBIL TRASEU AL EDUCAȚIEI MUZICALE
ÎN PERIOADA PRENOTAȚIEI,
DIN PERSPECTIVĂ INTERDISCIPLINARĂ

- Teză de doctorat -

Conducător științific,
prof. univ. dr. Mihail Cozmei

Doctorand,
Eugenia-Maria Pașca

2006

CUPRINSUL LUCRĂRII

	Argument	pag. 3
I.	Evoluția educației muzicale – sisteme, concepții metodice, manuale _____	pag. 5
1.	Educația muzicală în diferite sisteme de învățământ	pag. 6
2.	Educația muzicală în învățământul românesc	pag.16
3.	Scurt istoric al evoluției manualelor și a metodicii predării educației muzicale.....	pag.27
4.	George Breazul și educația muzicală în școala generală	pag.40
II.	Particularitățile specifice perceperii, însușirii și interpretării muzicii de către copiii din grădiniță și școala generală _____	pag.59
1.	Particularitățile dezvoltării fizice și psihice a copilului preșcolar și școlar mic	pag.60
2.	Auzul muzical și vocea folosite în practica muzicală.....	pag.70
3.	Cântarea vocală și instrumentală în perioada prenotației.....	pag.79
III.	Aspecte metodice privind formarea și dezvoltarea priceperilor, deprinderilor și cunoștințelor muzicale _____	pag.88
1.	Priceperi, deprinderi și cunoștințe muzicale	pag.90
2.	Însușirea elementelor ritmico – metrice	pag.101
3.	Însușirea elementelor melodic – interpretative	pag.111
IV.	Mijloace specifice de realizare a educației muzicale în perioada prenotației _____	pag.120
1.	Exercițiile muzicale și rolul lor în formarea deprinderilor muzicale	pag.122
2.	Cântecul – principalul mijloc de familiarizare a copiilor cu limbajul muzical	pag.130
3.	Jocul muzical – modalitate complexă de educație artistică a copiilor ..	pag.136
4.	Audiția muzicală – formă de cultivare a gustului pentru valorile muzicale	pag.141

V. Proiectarea interdisciplinară a educației muzicale	_____	pag.150
1. Deschiderea spre interdisciplinaritate a activităților muzicale		pag. 153
2. Abordarea proiectiv – interdisciplinară a educației muzicale		pag. 163
3. Modalități de optimizare a demersului didactic – muzical		pag. 185
VI. Creația muzicală destinată copiilor, pentru perioada prenotației	_____	pag. 196
1. Tradiții folclorice		pag. 197
2. Creația vocală		pag. 209
3. Creația vocal - instrumentală		pag.218
Concluzii	_____	pag. 233
Rezumat	_____	pag.236
Summary	_____	pag.245
Anexe	_____	pag. 254
A. Planuri de învățământ		pag. 255
B. Proiecte didactice		pag. 272
C. Compact – discuri (1- grupa mică și mijlocie, 2- grupa mare, 3- grupa pregătitoare și clasa I, 4- clasa a II-a)		coperta lucrării
Bibliografie generală	_____	pag.284
1. Studii teoretice și articole		pag.285
2. Lucrări muzicale și artistice		pag.296
3. Programe și manuale școlare pentru „muzică” și „educație muzicală”		pag.299

ARGUMENT

Educația a reprezentat de-a lungul timpului o permanență în viața societății, activitățile de formare artistică devenind mijloace fundamentale, de neînlocuit, pentru educarea și înnobilarea omului. Idei și concepții despre raportul artă – educație există din cele mai vechi timpuri, ideea dominantă fiind aceea că perfecționarea morală a omului și societății nu se poate realiza fără valorificarea potențialului educativ al artelor. Dintre acestea, muzica a avut o foarte largă acțiune educativă și, dintotdeauna, a exercitat o puternică influență asupra sensibilității și conștiinței, dezvoltând și consolidând calitățile umane, fiind în același timp un important factor al echilibrării și îmbogățirii personalității.

Abordarea temei **Un posibil traseu al educației muzicale în perioada prenotației, din perspectivă interdisciplinară**, considerăm a fi o cercetare de actualitate pentru învățământul românesc, mai ales acum, când se produc multiple și profunde transformări în viața social – politică, economică și culturală a țării și a lumii, inclusiv în organizarea și conținutul procesului de învățământ. Societatea se confruntă cu probleme existențiale dramatice, în care abundă manifestările instinctuale, primare, de o violență exacerbată, cauza acestora aflându-se în criza economică, socială și politică, prin care trece lumea contemporană, cu o răsfrângere directă asupra nivelului de cultură și civilizație. Cu atât mai mult este, deci, necesară abordarea unei problematici care să pună în lumină mijloacele posibile de ameliorare a acestei crize, o mare responsabilitate având-o în acest sens și sistemul de învățământ.

Obiectivul cercetării ne-am propus a fi cel de cunoaștere a tuturor aspectelor ce implică educația muzicală și conștientizarea importanței acesteia, până în acest moment și în perspectivă. Scopul studiului întreprins este de a soluționa eficient și rapid ineficiența didactică actuală constatată,

prin ancorare la realitatea învățământului contemporan supus unor dinamice transformări, impunând o pregătire competentă, multidisciplinară a cadrului didactic.

De aceea, în această lucrare ne propunem să realizăm o prezentare istorică a educației muzicale și a rolului formativ – educativ exercitat, stabilind sistemul de principii și metode specific fiecărei perioade, după care vom analiza particularitățile fizice și psihice ale copilului cu vârste cuprinse între 3 și 9 ani, ce beneficiază de educație muzicală intuitiv – apercceptivă (perioada prenotației), fără a ignora etapizarea însușirii muzicii în școală. În capitolele următoare vom încerca să demonstrăm ineficiența proiectării și realizării didactice actuale a educației muzicale destinată acestor vârste și înlocuirea cu o nouă viziune, interdisciplinară, bazată pe o nouă structură a activităților muzicale, integrată în întregul program educativ.

Întrucât am remarcat lipsa programelor pentru educația muzicală din învățământul preprimar sau insuficienta orientare pentru cel primar, considerăm a fi necesară prezentarea mijloacelor specifice de realizare a acestui demers educativ, precum și sugestii pentru promovarea de creații muzicale adresate copiilor, ce ar putea fi incluse într-o posibilă programă, fiind astfel valorificat repertoriul cult și folcloric destinat acestora.

Prin informațiile cuprinse, studiile comparative asupra modalităților de desfășurare a educației muzicale și materialul muzical propus, sperăm ca această lucrare să fie utilă celor ce decid sau sunt implicați în sistemul educativ – muzical.

REZUMAT

Arta muzicală a acumulat forme de gândire artistică prin sunete, fiind influențată de aspectele fundamentale ale vieții materiale și spirituale a omului, reprezentând de-a lungul timpului evoluția conștiinței sale sociale și individuale. Cea mai veche modalitate de comunicare sonoră umană este considerată de specialiști a fi, alături de cea verbală, exprimarea muzicală. Sunetele muzicii vocale au fost primele modalități de realizare a legăturilor interumane. Mai apoi, alături de voce, omul a folosit și unelte ce au devenit în timp instrumente muzicale. Într-o continuă evoluție și perfecționare vocală și instrumentală, omul a creat un limbaj al sunetelor, ce nu cunoaște granițe, fiind universal și înțeles cu aceeași ușurință pe toate meridianele lumii.

Temă de actualitate, atât pentru învățământul românesc dar și pentru cel internațional, **Un posibil traseu al educației muzicale în perioada prenotației, din perspectivă interdisciplinară**, își propune să analizeze fenomenul educațional în contextul evoluției postmoderne a condiției umane.

Primul capitol parcurge **Evoluția educației muzicale – sisteme, concepții metodice, manuale**, analizând dezvoltarea gândirii pedagogico – muzicale din cele mai vechi timpuri și până în zilele noastre. Tradiția muzical – folclorică precum și cea religioasă au constituit, la noi, baza educației până în secolul al XIX-lea, când influențele culturii muzicale europene pătrund în toate sistemele educaționale. Secolul al XX-lea se caracterizează prin diversificarea educației muzicale adresată celor din învățământul general obligatoriu, precum și celor din învățământul special – muzical, laic și religios. În plan conceptual, specialiștii din domeniile psiho – pedagogiei și ale artelor au pledat pentru includerea muzicii în educația copiilor și a adulților. Învățarea muzicii s-a realizat până în secolul al XIX-lea, oral, prin cântec religios și popular, iar repertoriul muzical cult european și național (compus special pentru copii), însoțit de alfabetizarea muzicală, a devenit din secolul al XIX-lea până în prezent coordonata educației muzicale a copiilor, chiar dacă metodele specifice disciplinei, conținutul programelor și manualelor au fost diferite.

În evoluția învățământului distingem trei tipuri fundamentale legate de educația muzicală:

1. învățământul privind formarea slujitorilor altarului și îmbogățirea repertoriului muzical necesar cultului religios;
2. învățământul general destinat tuturor copiilor, bazat mai ales pe cântare vocală și mai puțin instrumentală.
3. învățământul laic, cu scopul pregătirii cântăreților, instrumentiștilor și a compozitorilor, care să promoveze arta muzicală într-un cadru particular sau public, dar și a celor ce aveau sarcina de a educa elevii din punct de vedere muzical;

Aceste aspecte sunt tratate separat - *educația muzicală în diferite sisteme de învățământ, educația muzicală în învățământul românesc, scurt istoric al evoluției manualelor și a metodicii predării educației muzicale* - un spațiu rezervat special referindu-se la *George Breazu ca pedagog de frunte în învățământul românesc* și contribuția sa la educația muzicală în școala generală. Toate afirmațiile sunt argumentate cu planuri de învățământ (anexa A, paginile 255-271) și o bibliografie consistentă alcătuită din programe și manuale școlare (paginile 299-302).

De-a lungul timpului, am constatat că idealul estetic a influențat idealul pedagogic, că arta a jucat rolul de ordonator al spiritului uman și a reprezentat un mijloc fundamental în evoluția vieții sociale. *Muzica* și-a aflat locul în școală încă din Antichitate, păstrându-și în toate epocile următoare rostul în dezvoltarea armonioasă a ființei umane. De aceea, i-am prezentat pe cei mai fervenți susținători ai artei sunetelor, ca disciplină educațională, precum și concepțiile lor pedagogice: Platon, Aristotel, Confucius, Comenius, Jean Jacques Rousseau, Friederich W. Fröebel (care inițiază înființarea de grădinițe), Emile Jacques Dalcroze, Maria Montessori, Carl Orff. Demne de reținut sunt și contribuțiile pedagogilor români la situarea și consolidarea poziției *muzicii* în planurile de învățământ: Spiru Haret, Constantin Brăiloiu, Tudor Vianu, Ștefan Bârsănescu, George Văideanu și mulți alții.

Dar evoluția didacticii muzicale nu a fost posibilă fără contribuțiile constante din domeniu, ale celor ce și-au pus în slujba învățământului imaginația și dăruirea

pentru ca elevii de diferite vârste să beneficieze de influența pozitivă a artei sunetelor. Dintre aceștia, îi amintim pe: Sarah Glower, Hugo Riemann, Edgar Willems, Maurice Chevais, Maurice Martenot, Zoltan Kodaly, Shinichi Suzuki. Alături de cei menționați, numeroși specialiști români au venit cu soluții originale în alcătuirea manualelor, a sistemelor de însușire a scris-cititului muzical, în utilizarea metodelor și mijloacelor didactice specifice domeniului. În acest sens, îi amintim pe: Gavriil Galinescu, Mihail Gr. Poslușnicu, Ana-Motora Ionescu, Ion Șerfezi, Pavel Delion, Ligia Toma-Zoicaș, Gabriela Munteanu.

În capitolul al II-lea sunt studiate **Particularitățile specifice perceperii, însușirii și interpretării muzicii de către copiii din grădiniță și școala generală.** Pentru a ști cum trebuie realizat contactul copiilor cu universul sonor, trebuie cunoscute *particularitățile dezvoltării fizice și psihice a copilului preșcolar și școlar mic, auzul muzical și vocea folosite în practica muzicală, cântarea vocală și instrumentală în perioada prenotației*, toate acestea trebuind a fi valorificate cu competență, întrucât în această perioadă se pun bazele practicării reale a muzicii și a înțelegerii ei.

Problema fundamentală este aceea de a ști cum poate imaginea muzicală, realizată sonor – senzorial, din elemente ce nu reprezintă imagini concrete din realitatea înconjurătoare, să provoace emoții artistice. Emoțiile muzicale au o generalitate largă și un rol în capacitatea de percepere și înțelegere a discursului sonor. În acest sens, elementele limbajului muzical nu pot fi separate în procesul comunicării: melodia, ritmul, armonia, polifonia, timbrul, dinamica, agogica. Importantă este dezvoltarea auditivă și vocal – instrumentală a copiilor, precum și modul în care se poate realiza formarea corectă și optimă a aptitudinilor muzicale. În studiul nostru propunem și comentăm modalitățile necesare pentru rezolvarea didactică a acestui proces, recurgând la exemple contemporane ale folclorului copiilor precum și la creații culte destinate lor.

Profilul psihologic este o reflectare cantitativ – calitativă a totalității componentelor, proceselor și însușirilor psihice, precum și a relațiilor interfuncționale ce se stabilesc între acestea, specifice etapelor de evoluție ontogenetică a copiilor. Transformările și restructurările psihice-senzoriale,

cognitive, afective și volitive – le-am analizat mai ales din punct de vedere artistic – muzical, urmărind dezvoltarea aptitudinilor necesare – auzul și memoria muzicală, vocea și simțul ritmic. A fost analizat mecanismul audiției (fizic, fiziologic și psihic) pentru înțelegerea modului de evoluție a sensibilității auditive muzicale (melodice și armonice), pornind de la faptul că vocea reprezintă mijlocul fundamental de exprimare și interpretare. Perfecționarea acesteia se face printr-un demers didactic minuțios analizat și susținut cu exemple specifice. La rândul ei, practica muzicală instrumentală completează modul de exprimare artistică, aceasta fiind analizată cu cele două componente: prezentarea instrumentelor și jucăriilor muzicale abordabile în perioade prenotației, precum și formarea deprinderilor instrumentale cu scopul acompanierii sau interpretării în grupuri instrumentale.

Capitolul al III-lea dezbate **Aspecte metodice privind formarea și dezvoltarea priceperilor, deprinderilor și cunoștințelor muzicale**. Finalitatea educației muzicale constă în stimularea capacității de a înțelege corect valoarea artistică, de a o crea și de a o aplica. În mediul familial, copiii intră în contact cu diverse creații, din toate domeniile artistice (muzică, pictură, dans), mai mult sau mai puțin valoroase și, de aceea grădinița și școala au obligația de a le oferi adevăratele valori ale culturii muzicale, activitate care presupune: *formarea priceperilor, deprinderilor și cunoștințelor muzicale, însușirea conștientă a elementelor ritmico – metrice și a elementelor melodic – interpretative*. În acest sens au fost necesare detalieri privitoare la metodele didactice utilizate, mai ales asupra exercițiului și a jocului didactic. Simularea prin *joc de rol*, cunoaște multiple aspecte atât pentru procesul de învățare (*joc de exersare*), cât și pentru cel de evaluare (*joc de competiție, recunoaștere, creație*). Am recurs la aceste precizări deoarece întâlnim deseori confuzii între jocul didactic și cel muzical. Totodată, s-au impus detalieri asupra modalităților de înțelegere și practicare a limbajului muzical (ritmico – metric sau melodic - interpretativ), prin utilizarea de exemple muzicale originale, conforme vârstei căreia ne adresăm.

Analizarea detaliată a deprinderilor muzicale a fost necesară pentru promovarea unui învățământ logic, cu obiective clar precizate, în așa fel încât finalitățile să fie corecte și pertinente. Pentru reușita unei educații complete, din

punct de vedere muzical, propunem seturi de jocuri didactice, necesare atât pentru învățarea, dar și pentru evaluarea evoluției muzicale a copiilor.

Studiul continuă prin analizarea **Mijloacelor specifice de realizare a educației muzicale în perioada prenotației** (capitolul al IV-lea). Etapa noțională este anticipată de o perioadă „*preabecedară*”, denumită în educația muzicală „*prenotație*”. Există mai multe orientări privind etapizarea acesteia: în două (Maria Montessori, Maurice Martenot, Ion Șerfezi) sau trei etape (Maurice Chevais, Carl Orff, George Breazul), cu denumiri sensibil asemănătoare. Parcurgerea educației muzicale în trei etape corespunde finalităților învățământului, ținând cont de particularitățile psihomotorii și aptitudinale ale copiilor și concordă cu cele trei cicluri curriculare: 1 – *etapa achizițiilor senzorial – fundamentale* (grădiniță și clasele I – II); 2 – *etapa achizițiilor instrumentale, de dezvoltare* (clasele III – VI); 3 – *etapa achizițiilor valoric – atitudinale, de observare și orientare* (clasele VII – XII).

Întrucât pentru învățământul preprimar nu sunt stabilite coordonatele curriculare, iar pentru învățământul primar sunt incomplet stabilite, constatăm că acestea nu acoperă specificul activităților muzicale, iar din articularea lor nu se realizează continuitatea în studierea tuturor aspectelor vizate de acest domeniu. Considerăm că *obiectivele cadru* indicate a fi realizate în perioade prenotației trebuie să sintetizeze direcțiile urmărite pe parcursul perioadei și anume: a) dezvoltarea capacității de receptare a mesajului muzical; b) dezvoltarea capacităților interpretative (vocale și instrumentale); c) cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj muzical în interpretarea și audierea muzicii; d) cultivarea sensibilității, a imaginației și a creativității muzicale spontane.

Trebuie reținut faptul că prin cântarea vocală și instrumentală, ca și prin audițiile realizate la activitățile muzicale, copiii se echilibrează și se relaxează în același timp, acestea având și efect terapeutic. În acest scop, modalitățile specifice de realizare a educației muzicale utilizează creații specifice: *exercițiile muzicale cu rol în formarea deprinderilor, cântecele, care sunt principalul mijloc de familiarizare a copiilor cu limbajul muzical, jocurile muzicale ce reprezintă forma cea mai complexă de educație artistică a copiilor și audițiile muzicale ce cultivă*

gustul pentru valorile autentice. Am făcut, în studiul nostru, delimitările (ca metodă și mijloc educațional specific) și clasificările cuvenite privitoare la exerciții, jocuri audiții și cântece, precum și tehnologia didactică necesară abordării lor. Toate cele prezentate sunt susținute prin exemple propuse pe categorii de vârstă, extrase din creațiile unor compozitori ca: Dan Voiculescu, Alexandru Pașcanu, Anton Scornea, Dumitru D. Stancu, Liviu Comes, Cristian Misievici și cu recomandări de materiale didactice utile (culegeri de cântece și jocuri muzicale, casete și discuri audio, incluse și în bibliografia muzical – artistică). Considerăm a fi convingătoare compact-discurile anexate, cu propunerile pentru audiții (anexa C).

Proiectarea interdisciplinară a educației muzicale reprezintă cel de-al V-lea capitol din prezenta lucrare, în care este prezentat un scurt istoric asupra preocupărilor pedagogilor din acest domeniu. Mișcarea pentru promovarea interdisciplinarității s-a conturat ferm în a doua jumătate a secolului al XX-lea în Statele Unite și Europa. UNESCO a organizat seminarii de dezbateri și pregătire a formatorilor în acest nou domeniu educațional. În urma cercetărilor întreprinse specialiștii au constatat corelațiile dintre arte, ca având unitate, dar și specificitate în acest sens, iar pedagogul George Văideanu a lansat ideea învățământului interdisciplinar mai ales în domeniul artelor. Această abordare nu anulează disciplinaritatea, ci își propune să amplifice conexiunile disciplinare, eliminând granițele stabilite între diferitele domenii.

Deoarece întregul proces educativ este coordonat de un singur cadru didactic, la nivel preșcolar și primar, organizarea activităților combinate „*bi*” sau „*multidisciplinar*” este mult mai ușor de realizat, întrucât condițiile necesare sunt relativ identice prin organizarea exterioară, structura cunoștințelor și strategia didactică. *Deschiderea spre interdisciplinaritate a activităților muzicale* este evidentă, disciplina *muzica* fiind un domeniu al educației, în care sunt vehiculate noțiuni și aspecte din specialități diferite, însumate în textele cântecelor, jocurilor și audițiilor. Corelarea cunoștințelor dobândite la diverse obiecte de învățământ, poate asigura o sistematizare a informațiilor specifice diferitelor domenii, scopul fiind reluarea unui sistem unitar de cunoaștere. Selectarea conținutului învățământului este o problemă de mare responsabilitate didactică, deoarece trebuie să se opereze în

așa fel încât să se acopere în întregime volumul, structura și natura informațiilor recomandate în curriculum. Valorile științifice, morale, estetice și fizice care fac obiectul informării și formării copiilor, corespunzătoare cu posibilitățile lor psiho – fizice pot fi însușite mai bine în acest context interdisciplinar.

Deși specialiștii vehiculează noțiuni ce definesc anumite relații între discipline diferite, ca *multidisciplinaritate*, *pluridisciplinaritate*, *transdisciplinaritate*, am constatat că acestea se află în raport de *interdisciplinaritate* și că posibilele corelații se pot realiza prin *interdisciplinaritate asociată* (bunăoară, derularea activității muzicale prin folosirea unor cunoștințe obținute la diverse alte activități) și prin *interdisciplinaritatea integrată* (conceperea și desfășurarea activităților muzicale prin participarea mai multor discipline). În acest sens analizăm în studiu posibilele conexiuni, argumentate cu exemple, privitoare la *abordarea proiectiv – interdisciplinară a educației muzicale și a modalităților de optimizare a demersului didactic – muzical*. Pentru aceasta am realizat și un experiment la nivel preșcolar și primar, rezultatele regăsindu-se în proiectele didactice din anexa B (paginile 272-283) oferite ca modele de lucru.

În finalul cercetării de față ne-am oprit la prezentarea și analizarea unor **Creații muzicale destinate copiilor, pentru perioada prenatalității** (capitolul al VI-lea). Evoluția muzicii ca mod de comunicare artistică s-a aflat întotdeauna într-un raport de interdeterminare cu spiritul epocilor pe care le-a reflectat și cu evoluția sensibilității și capacității intelectuale a omului. Fenomenul muzical vizează trei mari entități: creatorul (în cazul muzicii și interpretul în ipostaza de co-autor), opera artistică și publicul, precum și relațiile funcționale dintre acestea.

Selectarea unui repertoriu adecvat vârstelor mici, impune cunoașterea etapelor de evoluție muzicală a copiilor, cât și a posibilităților de însușire a lucrărilor muzicale, atât în cadrul activităților curriculare, dar mai ales al celor extracurriculare - opționale, ce pot fi orientate spre practica interpretativă predominant vocală sau vocal-instrumentală. Interpretarea creațiilor vocale se face de către grupurile vocale sau coruri, iar a celor vocal-instrumentale se realizează de către grupurile de jocuri muzicale.

Folclorul reprezintă o parte a culturii naționale a unui popor, reflectând în modul cel mai direct profilul spiritual și talentul artistic al unei națiuni. În acest sens, creația copiilor păstrează o străveche modalitate de comunicare și de exteriorizare artistică, cu rădăcini străvechi în viața colectivă care precede nașterea limbilor vorbite și a limbajului muzical. Am utilizat multe exemple extrase din culegerile folclorice și studiile efectuate în perioada 2000-2004, asupra creațiilor populare ale copiilor, realizate în județul Vaslui – respectiv în zonele Vaslui și Pădureni - Huși, precum și asupra unor colinde din zona Berezeni.

Tradițiile folclorice ale copiilor pot constitui - mai ales în mediul rural - primul pas către cunoașterea muzicii, după care poate fi explorat universul sonor creat, după modelul folclorului copiilor, de către compozitori. *Creațiile, fie folclorice, fie culte, sunt atât vocale cât și vocal - instrumentale.* Acompaniamentul este predominant ritmic, corporal (prin bătăi din palme, picioare, sau mers ritmic pentru marcarea timpului sau a ritmului), sau instrumental (cu obiecte sonore sau instrumente de percuție ce îmbogățesc sonor atmosfera de joc). Analiza repertoriului cult, destinat copiilor, am realizat-o cu exemple din creațiile compozitorilor menționați anterior. În același timp, propunem și variante posibile de integrare a partiturilor în diferite activități interdisciplinare.

La început, sub forma jocului iar apoi sub forma lecției, educația muzicală aduce numai beneficii, bucurii și entuziasm în sufletele copiilor, indiferent de paralela sau meridianul unde se află. Important este ca începutul științific, coordonat al formării muzicale, să pornească de la ceea ce le este familiar și anume creațiile lor, folclorice, ca să poată crește în universul sonor specific zonei căreia îi aparțin. Dar, tot acest efort nu va avea finalitate dacă nu va fi ancorat în realitatea imediată, ce impune corelarea interdisciplinară cu toate domeniile pe care le explorează copiii în drumul lor cognitiv, spre înțelegerea universului în care trăiesc.

CONCLUZII

Dezvoltând continuu elementele sale de expresie, muzica a ajuns la gradul de înaltă manifestare a simțirii și gândirii umane, a cărei capacitate de reflectare a vieții afective, a influențat omenirea, contribuind împreună cu celelalte domenii ale culturii, la cunoașterea universului uman și transformarea lui.¹

În acest context, s-a stabilit că educația muzicală, îndeplinește trei funcții. *Funcția cognitivă* constă în faptul că muzica este un mijloc specific de a comunica gândurile și ideile prin imagini artistice, cu un puternic caracter emoțional. *Funcția social-educativă* este demonstrată prin faptul că dezvoltă convingeri și oferă modele de urmat adresându-se tuturor copiilor. *Funcția estetică* derivă din capacitatea de a cultiva gustul estetic și de a contribui la îmbogățirea vieții spirituale a lor, aducându-le bucurie și satisfacție.²

Am dezbătut pe parcursul acestui studiu câteva dintre aspectele și problemele fundamentale ale educației muzicale, referindu-ne la evoluția istorică asupra concepției didactico-muzicale precum și la modalitățile specifice de realizare a acesteia.

Avem convingerea necesității educației muzicale în școală și grădiniță, alături de celelalte discipline de învățământ, deoarece aduce o însemnată contribuție la modelarea personalității copiilor, făcând parte din grupa activităților al căror scop principal constă în realizarea educației estetice, cu alte cuvinte, în cultivarea aptitudinilor și capacităților de a cunoaște realitatea, învățând pe calea emoțiilor artistice să admire frumosul, să adopte o atitudine civilizată și sensibilă în relațiile cu ceilalți.

---

¹ Yehudi Menuhin, Curtis W. Davis, MUZICA OMULUI (traducerea Adina Arsenescu), București: Editura Muzicală 1984, pag 13-14

² Ioan Nicola, Domnica Farcaș, TEORIA EDUCAȚIEI ȘI NOȚIUNI DE CERCETARE PEDAGOGICĂ, București: Editura Didactică și Pedagogică, R.A., 1994, pag. 58-59

În educația muzicală a copiilor (preșcolari și școlari) trebuie să ținem cont și de ceea ce este firesc și natural în psihologia lor și anume de faptul că în viața acestora muzica se împletește cu jocul. În jocurile independente, copilul cântă din proprie inițiativă și improvizează mici motive ritmice sau melodice pe care le integrează în mod organic în joc. Prin urmare, activitățile muzicale trebuie să cuprindă forme cât mai variate, îmbinate cu jocuri, pentru a menține viu interesul copiilor și a le cultiva plăcerea de a cânta. Gustul artistic pornește tot de la joc, dar, treptat el se separă, cristalizându-se în plăcerea estetică de a cânta frumos, de a crea sau de a asculta muzică. Pornind de la cele mai simple creații, copiii trebuie orientați către înțelegerea conținutului de idei al muzicii și o participare activă la împlinirea vie, sensibilă, a fenomenului muzical.

Producțiile artistice ale copiilor trebuie considerate nu numai ca o utilitate distractivă ci și cu rol educativ – didactic, deoarece dezvoltă spiritul de cooperare, de acțiune, de formare a limbajului, a sensibilității, a percepției verbale și muzicale, înainte de etapa școlarității. Intuind valoarea artistică și socială a acestor fapte, psihopedagogii și folcloriștii au pus bazele învățământului muzical românesc, subliniind valoarea realizărilor estetice populare, în care, cele ale copiilor, ocupă un rol important.

Apoi, repertoriul cult al copiilor, creat de specialiști, demonstrează diversitate literară, muzicală, structurală, funcțională și formală, având un aspect unitar și variat în același timp și un caracter predominant vocal, după modelul celui folcloric. Universul muzical constituie suportul afectiv pe care se însușesc noțiuni de orice fel și este principalul mijloc de sensibilizare și modelare a personalității copilului, atât preșcolar, cât și școlar. Deoarece copiii au o înclinație naturală către muzică, se antrenează cu plăcere în orice activitate însoțită de melodie, cele mai reușite creații muzicale sunt cele compuse de copii, fiind cei mai sinceri arbitri în aprecierea lor.

Lumea sonoră de astăzi, cu aspectele binecunoscute, care pervertesc gustul muzical, impune o revizuire, consolidare și reorientare viabilă a educației muzicale ca poziție în planurile de învățământ, prin includerea și a altor discipline artistice – dans, teatru, arte vizuale, pentru o mai completă viziune asupra frumosului. Foarte important este să se asigure condiții materiale egale, indiferent de școală, localitate,

prin aparatura electro-acustică specifică și instrumente muzicale adecvate. Manualele și programele trebuie să depășească ideea de *muzică vocală*, devenită o frână în procesul educativ-muzical datorită, exemplilor lipsite de inspirație, frumusețe sonoră și poetică. Este bine ca aceste discipline să fie studiate până la sfârșitul liceului, iar condițiile pentru activitățile extracurriculare artistice să fie reale, cu finalizare prin înființarea de formații ca grupuri vocale sau instrumentale, coruri, atât în școli și grădinițe, dar și în celelalte instituții educative (*Cluburi ale copiilor, Case de cultură, Cămine culturale*), astfel încât articularea dintre educația formală, informală și nonformală să nu fie inegală. Aceste eforturi trebuie să-și afle o finalitate prin participarea la activități și competiții artistice care să identifice în mod concret talentele adevărate și să le promoveze.

Dar toate acestea nu se pot realiza dacă pregătirea muzicală a educatoarelor, învățătorilor și profesorilor nu se face temeinic și modern, mai ales prin promovarea interdisciplinarității artistice. Dragostea și respectul față de muzică și de frumos se clădește din primii ani, de la vârsta preșcolară, iar copiii trebuie să beneficieze de aceasta. Se impune o preocupare sporită pentru cunoașterea competențelor educativ-estetice fundamentale ca: formarea gustului estetic și a capacității de selecție și apreciere, a interesului pentru o calitate estetică a existenței umane, a priceperii de includere a frumosului în sensul stimulării creației artistice a copiilor.

În concluzie, este necesară o selecție riguroasă a exemplilor, pe criteriul accesibilității și autenticității, pentru educația muzicală a copiilor de orice vârstă, mai ales a celor care nu trăiesc într-un mediu folcloric. În același timp, păstrarea și transmiterea practicilor și creațiilor autentice noilor generații trebuie să constituie o dominantă a activității pedagogilor din orice etapă a învățământului. Oferind un model de „*câmp interdisciplinar*”, folclorul copiilor trebuie considerat un model de instruire în cadrul instituțional (grădinița și școala primară), în care învățarea și consolidarea tuturor cunoștințelor și deprinderilor specifice acestor vârste, să fie realizate firesc, fără bariere între diferitele domenii de cunoaștere. Învățarea interdisciplinară favorizează dezvoltarea unei viziuni globale, transferul informațiilor în contexte diverse, generând experiențe fundamentale de formare a creativității copiilor.

